

Jak můj děda vzpomíná na začátky počítačů v ČSSR

Můj dědeček byl kdysi velitelem výpočetního střediska armády v Pardubicích. Působil tam v letech 1984–1989. Vyprávěl mi, že práce s výpočetní technikou tehdy byla úplně jiná než dnes, a tak jsem ho poprosila, aby mi o tom řekl něco víc.

Poprvé se s počítačem setkal už v roce 1979 během studia na Vysokém učení technickém v Brně, kde dálkově studoval obor elektronické počítače. Říkal mi, ať si nepředstavuji, že si člověk sedl k počítači a dělal si, co potřeboval. V té době musel programátor program nejdříve zapsat do děrných štítků, pak jej odevzdat operátorovi počítače, který program – pokud byl k dispozici volný strojový čas – spustil. Pokud byly v programu chyby, programátor obdržel chybový výpis v papírové podobě. Děda na vysoké škole programoval v jazycích Algol, Pascal, Simula 67 a ve strojovém jazyce, tzv. assembleru.

V roce 1984 se stal velitelem výpočetního střediska, které mělo k dispozici minipočítač ADT 4700. Oficiálně šlo o „minipočítač“, ve skutečnosti však byl velký jako skříň. Rychlotiskárna nebyla nijak malá, stejně jako velký stůl pro přípravu dat, a to všechno muselo být umístěno v klimatizovaném sále. Pokrokem bylo, že programátoři, operátoři a někdy i uživatelé už komunikovali s počítačem přes koncové terminály.

Protože byly počítače obrovské a technologie ještě nebyly na takové úrovni jako dnes, občas došlo k poruše. Děda mi vyprávěl, co se mu stalo v létě roku 1989. Jeho pracoviště tehdy mělo připravit dvouhodinovou praktickou ukázkou s výkladem pro vysoké důstojníky a jednoho generála na téma skladového hospodářství. V té době bylo dědovo středisko v oblasti programového i technického zabezpečení skladového hospodářství armády na úplné špičce. Děda spolu s několika zaměstnanci vše pečlivě připravil. Sám navrhl velké informační panely, na nichž bylo názorně zobrazeno, jak jednotlivé procesy probíhají.

Tři dny před samotnou ukázkou přišel vše zkontrolovat vysoký důstojník z Ministerstva obrany. Všechno bylo v pořádku, a tak měl děda radost.

V den ukázky si ještě jednou nahlas odříkával vše, co bude přednášet. V šest hodin ráno přišel technik zkontrolovat zařízení a zahájil test funkčnosti. Kolem půl sedmé vešel do dědovy kanceláře a oznámil mu, že vypadl napájecí zdroj počítače. Děda mi řekl, že si ten zdroj můžu představit jako přepravku od pivních lahví. Náhradní neměli – byl drahý a za celých pět let se s ním nikdy nic nestalo.

Děda byl z toho tak zdrcený, že pět minut jen seděl a nevěřil tomu. První, co ho napadlo, bylo zavolat do jednoho pardubického podniku, který měl stejný počítač, jestli by jim nemohli zdroj půjčit. Bohužel zrovna počítali mzdy, takže to nebylo možné. Technik se mezitím snažil poruchu opravit, ale marně. Děda se tak musel spojit s důstojníkem, který měl celé pracoviště na starost, a oznámit mu, že se z důvodu poruchy zdroje nemůže uskutečnit praktická část ukázky. Důstojník situaci pochopil, a nakonec s dědovým návrhem souhlasil, i když nerad.

Nakonec vše proběhlo bez názorné ukázky. Po přednášce si důstojník dědu vzal stranou a pochválil ho za úsilí, které spolu se zaměstnanci střediska odvedli. Děda z toho ale radost neměl, protože jediná technická porucha zmařila jinak pěkně připravenou prezentaci.

Na závěr mi řekl, že každý technologický pokrok s sebou přináší i různá nebezpečí – a že my mladí na to musíme vždy pamatovat!

Algol byl jeden z prvních programovacích jazyků, který vznikl v 50. letech 20. století. Používal se hlavně pro výuku a vědecké výpočty a stal se základem pro novější jazyky jako je Pascal nebo C.

Na obrázku vidíme minipočítač ADT 4700, který měli tehdy k dispozici. Byl velký asi jako skříň a přídatná zařízení, hlavně magnetické a diskové jednotky, si lze představit jako myčku na nádobí.

Na této fotografii je můj dědeček v uniformě uprostřed svého pracovního kolektivu. Snímek byl pořízen mezi lety 1984–1988.